СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 81. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 7-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 81. Jersey City, N. J., Tuesday, April 7, 1936. THREE CENTS

ВЕЛИКЕ НАРОДНЄ ВІЧЕ НА ДОПОМОГУ ПОВЕНЯНАМ

НЮАРК (Ню Джерзі). — На заклик місцевої Української Централної Ради зібралося тут у неділю велике всенароднє віче в справі допомоги повенянам.

Віче стягнуло велике число учасників. Постановлено перевести допомогу й візвати громадянство до найширшої допомоги для потерпілих від повени українців.

На вічу зібрано $204.70.

Рівночасно постановлено вести дальше допомогову акцію цілий місяць. Нею занялися дві місцеві церковні громади та 20 місцевих товариств.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАХОРОНИ ПРАВ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Так званий комітет для публичних справ видав книжку про свої довгі розсліди про потреби реформ відношення між урядом і робітниками. Цей рапорт стоїть на становищі, що Америка потребує широкого закона про охорону робітників, що сягав би ще далі, ніж закон Вагнера.

Передусім треба захоронити право робітників до свобідних переговорів з підприємцями.

СЕНАТОР РЕЙНОЛДС ДАЛІ ПРОТИ ПОПРАВИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ВАШИНҐТОН.—Коли в сенаті прийшло до нової дебати в суботу над законопроектом Кера і Кулиджа, сенатор Рейнолдс знову завзято виступав проти нього. Сенатор Рейнолдс попросив слова та говорив так довго, як довго тревало засідання.

Потім він виразно заявив прихильникам законопроекту, що він думає „заговорити проект на смерть".

ТОРНАДО ЗНИЩИВ ЦІЛЕ МІСТО.

ПЮПЕЛО (Місісіпі). — У ночі з пятниці на суботу навістила це місто буря сили торнада. Ціле місто потерпіло. Число вбитих рахують на пів сотки, але воно може виносити понад сто. Зруйновані теж найкращі мешкальні дільниці. На нещастя підчас бурі повстав огонь.

ПОЖАР КОРАБЛЯ.

САН ФРАНСІСКО. — На норвезькім кораблі „Трікольор", що плив з цього порту до Гонолюлю, повстав пожар. На його заклик йому поспішив на поміч британійський нафтовий корабель „Яравил", американський корабель „Президент Ґрент" та японський корабель „Буенос Айрес".

Анґлійський корабель доплив до „Трікольора" перший, знайшовши його яких 1,500 миль від цього побережя. Залога „Яравила" негайно перенесла всіх 16 пасажирів „Трікольора" на свій поклад.

НОВИЙ РЕКЕТ ВИЗИСКУЄ ОДІННЯ МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Заряд американської военної фльоти почав кампанію проти жебраків і натягачів, котрі для свого „промислу" вбираються в уніформи моряків военної фльоти, а котрих велике число останніми часами бушує по театральній частині Бродвею.

Команда фльоти домагається гострих кар для цих „рекетірів", котрі своєю жебраниною натягають публику і компромітують фльоту.

ПОКАЗУВАВ СВІЙ „ТРИК".

АРЛІНҐТОН (Ню Джерзі). — У суботу вечором у домі Френка Андруса підготовлювано іменини батька родини. Як усе вже було готове починати вечерю, у хату ввійшла 3-літня сусідська дівчинан, що прийшла з родичами на гостину та бавилися на подвірю з 4-літним хлопцем господарів, Бодієм, та сказала з плачем, що Боді не хоче до неї говорити.

Батько пішов подивитися, що сталося. На ганку з суфіту висіло на шнурі тіло Бодія без знаків життя. Хлопця відтяли й покликали лікаря. Дівчина могла сказати тільки те, що Боді показував їй свій „трик". Покликаний лікар пробував привернути дитину до життя пульмотором, але по 15 мінутах заявив, що хлопець помер.

НАПАДАЮТЬ НА ҐУБЕРНАТОРА ГОФМЕНА ЗА ГАВПТМАНА.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Проти ґубернатора Гофмена, що всіми способами старався ратувати Бруна Гавптмана, засудженого за викрадення і вбивство сина Линдберга, від смертної кари, тепер повели за те сильну кампанію його політичні вороги. Виступають тепер за це проти Гофмена навіть його партійні товариші, домагаючися, щоб він не їхав на конвенцію републиканської партії, бо, мовляв, він поломав засади справедливости.

Ґубернатор відмовився зректися своєї делегатури на конвенцію та натискає на приспішення розсліду справи Вендела, що признався до участи в убивстві дитини Линдберга.

ДО УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД, ПОТЕРПІЛИХ ВІД ПОВЕНІ.

До Обєднаня зголосилися ріжні комітети, що призбирали одяг і білля для українських родин, потерпілих від повені. Просимо ті Ратункові Комітети, що існують у громадах, потерпілих від повені, щоб негайно дали знати, якщо бажають отримати таку допомогу. Зголошення слати до Обєднання на таку адресу:

„OBYEDNANYE"

P. O. Box 122. Hudson Termirnal, New York, N. Y.

МАЛОЩО НЕ ПОХОРОНЕНИЙ ЖИВЦЕМ.

Майнера Джорджа Тресколовського в Патсвил, Па., захопив при виході з копальняної шахти обвал землі. Лиш голова й одна рука виставали з землі. Товариші стали відкопувати його, але й під ними почала обвалюватися земля й вони мусіли це перестати. Додумалися потім ратувати його підкопом зпід споду. Це їм накінець удалось по 48 годинах роботи. Виратуваного відвезено до шпиталю, де він зараз заснув глибоким сном, як тільки його положили на ліжко. Лікарі постановили заждати з оглядинами його покалічень, поки він не виспиться.

КОЕДУКАЦІЯ У НІМЕЧЧИНІ ЗАБОРОНЕНА.

Німецький міністер освіти Руфт видав розпорядок, що в принципі забороняє коедукацію на терені Німеччини. Тільки у випадках, коли розділ шкільних хлопців від дівчат представляє труднощі, нпр. коли нема окремих шкіл для дівчат, можна приймати дівчата до спільних шкіл з хлопцями, але тільки за дозволом міністерства освіти. Дівчат, що є вже ученицями коедукаційної школи, можуть у них залишити.

ВЯЗНИЦЯ ЗА ЧЕРВОНУ КРАВАТКУ.

У Франкфурті над Меном станув перед судом молодий робітник за те, що підчас одної державної врочистости мав на собі яскраво червону краватку. Суд приняв це за комуністичну демонстрацію і засудив його на 6 тижнів вязниці.

КРІЗА В КНИГАРНЯХ.

Варшавські часописи пишуть, що для книжкового ринку рік 1936-тий заповідається дуже погано. Деякі польські видавничі фірми припинили зовсім видавання нових книжок тому, що видавати тепер нові книжки зовсім не поплачується. Розходяться нині тільки шкільні підручники. Їх видавання оплачується.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НОВОМУ РЕВІЗІЙНОМУ СОЮЗІ.

Управа Ревізійного Союзу Рільничих і Зарібково-господарських кооператив на Волині розіслала усім своїм підлеглим кооперативам, у тому числі й українським кооперативам, друки польською мовою для зложення річних білянсів кооператив та інших чинностей. Українські кооператори на Волині приняли це як нове обмеження прав української мови й кооперації й тому складають білянси й ведуть листування з Союзом по українськи. Слід замітити, що при вступленні українських кооператив у члени Союзу була умова повного збереження прав української мови.

ЖАХЛИВЕ ВБИВСТВО.

Вечором 26. лютого ц. р. виконано в Калуші на особі Анни Сілецької, жінки будівничого, скритовбивство. Злочинець розторощив сплячій голову сокирою, після чого забрав гроші, що їх вбита носила на грудях. Вбита довгий час не жила зі своїм мужем і була власницею кількох реальностей у Калуші. Вбивника досі не висліджено.

ПРОТИ САМОГУБСТВА.

Мадярський кардинал прімас Середь видав пастирський лист у звязку з самогубствами, що сильно множаться в останніх часах. „Дивлюсь, пише він, з сумом на те, як малодушні люди розстаються легко з життям, покидаючи його немов якусь безвартісну шмату. Божа заповідь „Не вбивай" відноситься не тільки до інших, але й до самого себе. Інтерес і добро загалу все важніше, ніж хороблива вразливість одиниці. Хто втікає перед життєвою боротьбою, цей боягуз. Число душогубств зростає одночасно з упадком віри в Бога. Самогубство це недуга епохи упадку".

БУРЯ ПЕРЕВЕРНУЛА ВЯЗНИЦЮ.

В місцевости Куті в Сирії буря завалила вязничний будинок, наслідком чого 21 вязнів згинули, а 10 є тяжко ранених.

БЕЗРЕЧЕНЦЕВА ВІДПУСТКА ІВАНА ВЕРБИЦЬКОГО.

Цими днями випустили на безтермінову відпустку з вязниці в Равічі політичного вязня Івана Вербицького, якого, як відомо, під замітом убивства куратора Собінського засудили двічі на кару смерти, а потім помилували його, замінивши кару смерти на 15 літ тюрми. Вербицький перебув у тюрмі 9 літ, від 17. січня 1927 р.

БЕЗ КОМЕНТАРІВ.

Пишуть до „Діла": У четвер, 13. лютого ц. р., був Станиславів місцем незвичайної події. Перед суд заїхав самоходом преосв. Григорій Хомишин, основник і лідер партії „Обнова" і пішов до салі розправ судді д-ра Броніховського, щоб особисто взяти участь у процесі, що його цей епископ веде проти українських селян Мочерняків з Ворохти. Проти українських селян вносить епископ українець позов і процесові письма по польськи. На розправі заступає його адвокат д-р Лякс, що має проти себе в окружнім суді у Станиславові правосильний акт обвинувачення в численних обманах на великі суми. На розправі засіли побіч себе епископ і д-р Лякс у часі, коли, як про це писали часописи, жертва д-ра Лякса, що також повірила була ведення своїх справ тому адвокатові, а саме д-р Бронислав Овчарський, в розпуці поповнив самовбивчий замах і бореться зі смертю в лічниці.

ОГРАБИЛИ ЦІСАРСЬКІ ГРОБИ.

Із Пекіну повідомляють, що озброєні бандити добулися до святині, де знаходяться домовини династій Мін. Поубивавши сторожу, бандити ограбили саркофаґи, забираючи клейноди величезної вартости, бо оцінені на 5 мільонів фунтів стерлінґів. Між іншим бандити забрали меч цісаря Тун-Ліна, висаджуваний брилянтами та прикрашений найбільшою у світі перлою. Бандити спльондрували 200 саркофаґів. Погоня за ними була покищо безуспішна.

УКРАЇНСЬКІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ З „ПОЛЬСЬКИМИ ІМЕНАМИ"

КРАКІВ (Польща). — Видаваний поляками часопис „Ґреко-поляк", призначений для баламучення українців, головно лемків, пишучи про молодь, що є в рядах Організації Українських Націоналістів, подає ось що:

„Читаючи звідомлення з процесу ОУН про вбивство бл. п. міністра Перацького, не можемо перейти до денного порядку над великим числом обвинувачених і втягнених до ОУН інших членів, що мають чисто польські назвища. Як завважали ми, половина їх походить з греко-польських родин. Аж жаль серце стискає, коли читається навіть такі гарні шляхетські назвища як: Барановський, Свеніцька, Малюца, Бадера, Зарицька, Шиманський, Сціборський і т. д. Ці люди походять з польських родин. Це безсумнівно. Але чому, не зважаючи на повстання вільної Польщі, такі типи не тільки не щезли, але ще розповсюднилися? Чому Польща зовсім не впливає на здобуття їх для польщини, ні взагалі не дбає про них?"

Як зараду тому, подає згадана ґазета такий спосіб: всюди одна польська школа й одна польська церква.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК ПРОСТУЄ.

ЛЬВІВ. — „Ґреко-поляк" зачислив родину Дзеровичів до польських родів. У відповідь на це помістив у „Новім Часі" спростування о. Юліян Дзерович, вислужений директор державної вчительської семинарії у Львові. Він зазначив, що „ніхто з священиків Дзеровичів не ходив у чамарі, ані не почував себе поляком, як це подав „Ґреко-католик". Далі подає о. Дзерович: „Дзеровичів священиків є лиш одна родина. Всіх моїх прадідів добре знаю і всі вони почували себе добрими українцями і маскаради з польськими чамарами не робили".

ФРАНС ПРО УГОДУ ФРАНЦІЇ З МОСКВОЮ.

ПАРИЖ. — Вийшла нова книжка про славного французького письменника Анатоля Франса. Є в ній теж замітка про те, що Франс був у своїм часі проти союзу Франції з царською Росією. Франс писав: „Що з того, що в Кронштаді, витаючи французьку фльотилю, цар вислухав Марселези з відкритою головою? Зближення народів мусить відбутися на спільних духових інтересах, а не на хвилевих політичних конюнктурах".

Це пригадують тепер з нагоди нового союзу Франції з большевицькою Росією.

ДО ЧОГО ПРИЗНАЧЕНИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ БУКВАР?

ЛЬВІВ. — На ту тему поміщено в „Ділі" низку дописів з Лемківщини. З них виходить, що по селах на Лемківщині пішов рух проти т. зв. „лемківського букваря", що його видала польська влада при допомозі москвофілів. Лемки не хочуть цього „букваря", бо й так діти його не розуміють. Виходить, що польська влада надіялася, що лемки виступлять проти цього букваря. Тому вона тепер протести радо приймає, наказний буквар усуває, але на його місце дає вже — чисто польський буквар. Ось так нищить Польща при помочі москвофілів українство на Лемківщині. Але ледви, чи це їй поможе.

ПАТРІЮТИЧНИЙ ДАР НА ДОБРУ ЦІЛЬ.

ЛЬВІВ. — Ратуймо українського ремісника і промисловця. Такий тепер несеться клич. А разом з тим пригадується громадянству, що треба нового дому для Української Ремісничої Бурси у Львові. Тому 30 років побудовано перший дім жертвою українського співака Олександра Мишуги. Потім поширено дім при допомозі митрополита Шептицького. А тепер треба будувати новий дім. Розпочато збіркову акцію і шукають нових жертводавців. Між тими першими, що зрозуміли вагу справи, є інжинір П. Дурбак, що зложив 1,000 злотих. Управа Бурси звернулася теж до американських українців з проханням жертв, подаючи коротку історію Бурси.

БОМБАРДУЮТЬ СТОЛИЦЮ ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — З 70,000 мешканців столиці осталося всього яких сім тисяч. Решта вивтікала, бо надіються кожної хвилі нового бомбардування міста італійськими літаками.

МУСОЛІНІ В ДОБРІМ НАСТРОЮ.

РИМ. — В Етіопії іде все так добре, що Мусоліні, явившися між молоденькими фашистами, вхопив за скрипку і почав вигравати ріжні мельодії, а хлопці били браво, аж тріщало.

ФРАНЦІЯ ВИСТУПАЄ З НОВИМ ПРОЕКТОМ.

ПАРИЖ. — Французький уряд не хоче бути позаду Гітлера з фантастичними проєктами замирення Европи. Він уже має свій власний, і то такий, що промовить до душ французьких виборців. А це останнє найважніше!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У РІЧНИЦЮ ВАЖНОГО ДНЯ

Дня 6-го квітня цього року минуло 19 літ від того дня, в котрім Америка виповіла війну німецькому цісареві й пішла війною на Німеччину і її союзників. У виповідженню війни говорилося тільки про те, що Німеччина зробила супроти Америки такі кроки, які треба признати воєнними, одначе тодішній президент Вилсон і цілий уряд при тій нагоді обробив війну ідеольогічно, зясовуючи докладно, за які ідеали Америка йде до війни і які ідеї вона думає переводити в життя на випадок своєї побіди.

Коли велася війна Америки проти Німеччини й іще довго по її закінченню, тяжко було звичайним людям подивитися холодними очима на цю війну. Ми знаходилися в положенню людини, що стоїть так близько дуба, що за ним ліса не бачить. Нині, по 19 роках, ми знаходимося вже від тої війни так далеко, що можемо подивитися на неї холодно, без пристрасти, або, як кажуть, з історичної переспективи, себто щось так, як може подивитися на ліс людина, що відійшла від одного дуба в тім лісі.

Америка пішла у війну, проголошуючи світові, що вона йде битися за справедливіший лад у світі. Вона хотіла знищити кепські порядки, головно національні утиски. Вона хотіла повалити державну самовладу та завести по всіх краях демократію на зразок американської. Вона хотіла усунути всі ті умовини й порядки, що з конечности доводять до війни. Вона хотіла зробити війну раз на все неможливою.

Такі ідеали голосила Аберика, йдучи до війни. В ці ідеали вірив американський народ. В ці ідеали повірили й інші народи в світі. Ці ідеали Америка дістала нагоду перевести, коли вона нарешті добилась у війні вирішної й повної перемоги.

Чи дала війна здійснення ідеалів, голошених Америкою? По 19 роках можемо сказати коротко, що війна, в котрій Америка зложила, хоч не такі великі, як інші держави, але всетаки великі жертви, не дала здійснення ні одного ідеалу, з яким Америка пішла у війну. 19 років по виповідженню війни світ, коли мірити цими ідеалами, стоїть далеко позаду світу зперед війни. Війна не то що не дала здійснення тих ідеалів, але й принесла нові удари кождому з тих ідеалів. Війна показалася зовсім непідходячим засобом для здійснювання ідеалів.

Таке вражіння має американський народ. З тим вражінням він не хоче мішатися вже більше в ніякі европейські справи.

Одначе рівночасно з тим серед американців іще далі нуртує підозріння, що не зважаючи на непідхожість війни для здійснення вищих ідеалів, війна може прийти без уваги на всяке бажання як звичайний вислід невпорядкованих відносин у світі. З тим підозрінням у серці Америка готується до нової війни.

„УКРАЇНСКОСЦЬ" ЗАГРОЖУЄ „ПОЛЬСКОСЦІ"?

(Надіслана стаття).

Другий визначний представник польської суспільности сказав був раз Кедринові таке про українців:

„Наші люди все ще не можуть призвичаїтися, що ви взагалі існуєте".

„Так! — каже Кедрин. — Та неохота „призвичаїтися" до існування "аж так багато" українців — є головною причиною обурення, що чейже треба зректися трохи з занадто уже великого стану посідання, що треба щось українцям звернути, що не можна без всякого упину забороняти українцям створювати духові і матеріяльні добра цілими роками тяжкого труду та без гроша субвенцій".

Інтересно характеризує ред. Кедрин польську суспільність „на кресах": її призвичаєно до думки, що держава (власть державна) і польський нарід (суспільність) — це одне і теж саме, та що національні суспільні функції мають виконувати державні урядовці. І справді — давніще повітовий маршал був виборний. Вправді вибирано його при допомозі виборчих шахрайств, але всеж таки — він був одне, а староста що інше. Але тепер староста є рівночасно і головою повітового виділу, а всі самоврядні уряди є властиво згори накинені. Уряд повинен стояти понад партіями і понад національностями. Але тепер цього нема.

„Який величезний клопіт (каже Кедрин) має уряд прем'єра Косцялковського з урядовцями всіх службових ступнів, призвичаєними відогравати **ролю** безпосередньо заінтересованої, польської **сторони**".

На питання: що робити? — каже Кедрин:

„Треба погодитися з цим, що польський стан посідання на землях з українською більшістю мусить „скорчитися", тому, що він є штучний і на кривді українців збудований". І обговорює дальше справу парцеляції дібр польських дідичів, до котрої зголошуються очивидно й українські сусіди, селяни. А польські шовіністи кричать:

„Як то? Земля, що від тільки віків була в руках польських дідичів — мала би перейти в чужі, українські руки?!" Но — і спроваджується польських мазурів - кольоністів, а місцевих селян-українців не допускається і тим розбуджується очевидно в їх серцях безграничну ненависть.

„І чи можна без застережень погодитися з тезою, що добра польських дідичів у Східній Галичині та на Волині є виключно „польською землею"? Адже на тій землі працював від віків український селянин, яко панщизняний підданий, а пізніше яко рільничий робітник, отже та земля в дослівнім значінню просякла його потом! Адже він, український селянин, вложив і вкладає в ту землю свій сердечний труд, а польський дідич тягнув з неї лише зиски! Може і прикро щось такого слухати, однакож — не зменшаючи заслуг дідича для польської культури — правда є правдою!

„Не належить утворювати такого стану національного посідання, котрого удержання є залежне лише від стоячої на його сторожі поліції.

„Такий стан посідання не може бути тревалим. Треба собі лише пригадати 1930-тий рік. Коли тоді филя „пацифікації" поточилася по краю і викликала між народом грізні прояви реакції — то ціла група польських дідичів їздила до Варшави, роблячи старання, щоб нещасну „пацифікацію" чимскорше зліквідовано. Ми чули і такі заввади польських дідичів: „Перебули ми в наших добрах і світову війну і польсько-українську, були у нас на кватирі і українські війська; не хочемо однак, щоб цілість наших дібр і наших осіб зависіла від опіки місцевих поліційних постерунків".

„Щож робити — запитує Кедрин, — щоби розпочата „нормалізація" польсько-українських відносин не розбивалася об закритий чи й отвертий **спротив місцевої польської суспільности?**

„Передусім той „спротив" — це переважно такий самий „блеф", як крик краківського „Курера" про „українську небезпеку". „Спротив" виконує властиво **місцева державна адміністрація** (старости, візитатори і т. ін.) та місцеві санаційні діячі. Це не є правда, що в Польщі є стільки народностевих політик, скільки є областей (то є: бувша австрійська, бувша пруська і бувша російська). Навпаки: є стільки політик, **скільки є староств** та скільки є місцевих величин, котрі приписують собі право впливати на державні справи та на характер національностевої політики. **Уздоровлення** цих відносин залежить виключно від **польського уряду.** Прочищення державного апарату, втовкмачення в голову нижчих адміністраційних урядів переконання, що за докучування українцям не буде можна дістати ордеру і вищого урядового ступня, але підпасти під дисциплінарку та бути запханим у якусь мишачу діру. Та це залежить від державного центра.

„Уряд — при теперішній державній структурі — має попросту величезні засоби впливати на настрої польської суспільности — відповідно до державного інтересу. Однакож уряд повинен у тих справах виказати більше енергії і консеквентної волі.

„Чиж і справді не можна вичистити апарату адміністраційного і виповнити його іншим духом, коли вже виховується цілий нарід і державу? Те зусилля треба конечно підприняти і мусить бути створені факти довершені, мусить бути видані нові закони і розпорядки і мусить бути обовязково переведене їх виконання. — Тоді і польська суспільність безумовно погодиться з новим станом річей і навчиться трохи інакше думати."

Ось таке написав редактор Іван Кедрин.

І справді написав він багато слушного і цікавого. Та є в тім одна хиба. Поляки цього навіть читати не будуть. Мало хто з них навіть знає, що виходить такий часопис як „Бюлетин польсько - українські". А як припадково і довідається, — то не так легко рішиться післати передплату на ту газету. А далі: як і прочитає це, то всеодно — не змінить своїх поглядів.

Найважнішою справою є це, щоб власне ті, що на долині — як тепер кажуть — **„в терені"**, мають владу в руках, то є адміністраційні урядовці — бодай такий часопис читали, бо українських часописів і так не читають. Так хай би бодай читали той „Бюлетин", в котрім є хоч сякі такі відомости про українську справу.

Редактор цього часопису **В. Бончковський**, не дав довго ждати на відповідь Кедринові. Відповідь була обширна а головний її зміст такий, що заки поїзд дойде до останньої стації — то мусить переїхати ще попередні стації і перестанки. А дальше пише таке:

„Неслушним є домагатись від уряду, щоб у дорозі декретів і приказів зломив настрої (польської суспільности або радше польських урядовців „в терені",— Ю. Г.), котрі цілими роками наростали. — Українська політична думка дуже попросту та наївно порівнює польську сучасність з німецькою та совєтською „тотальністю" (можна би сказати — „одно і єдиновластям" — Ю. Г.). В Польщі нема її і в 50 процентах. Це може зле, одначе чи нема в тому і добрих сторін? І тому на переломанні протиукраїнських настроїв — потреба часу. Не можна цього часу вимірювати роками, але не можна і тижнями. У тій роботі у ломанню настроїв мусить взяти найактивнішу участь українська політична думка, а то через систематичну працю на польськім терені. Досі іменно виконували українці велику пропагандову роботу в Лондоні, в Америці (подорожі, вистави), у Франції (французько - українське товариство), в Німеччині. Їздили до Відня, Праги, Будапешту, але цілком поминали Варшаву і варшавський терен".

Ось такі думки тих, що працюють над „українсько-польською угодою". Ті статті доказують наглядно, що про якусь „загрозу польскости" не може бути й мови. Бо, як каже латинська приповідка: „Хто свого права користає — той нікому кривди не робить". Та поляки галасують про свою „шкоду". І тому нема ніяких виглядів, щоб з таких „угод" і писань була для нас яка користь.

Юрій Горовенко.

В СПРАВІ НАШОГО ПРАВОПИСУ

(Із викладу в Українськім Науковім Інституті в Берліні д-ра Зенона Кузелі п. з. „Історичний розвиток українського правопису").

Питання правопису, це питання пратики, але щільно звязане з характером і формами рідної мови. Правопис — це важна культурна справа, оперта на традиції й сучасному дійсному стані, тому мусить виходити з існуючого мовного матеріялу на основі рідної традиції, не вносити нічого штучного, що не відповідає дійсності, не нівелювати характеристичних проявів мови ради якоїнебудь теорії, а також не оглядатися на чужі зразки, або навіть вимоги кругів чужих, звичайно сусідніх мов, у нас здебільшого російської та польської. Для українського правопису міродатні українські фонеми і звички без огляду на те, чи вони стрічаються у сусідів, чи ні, й тому тільки добрі знавці старої й нової української мови й вимови можуть рішати правописні приписи, не реформуючи при цьому мови, а пристосовуючись до неї. Правопис поступає з мовою, але все тримається її тіни, затримуючи по змозі найдовше традиційні, історичні форми. Коли граматика описує й на деякий час кодифікує мову, правопис знаходить для цього підходящі й відповідні зверхні форми й заводить до деякої хвилі сталий лад, якого мусять усі триматися, щоб не вносити непотрібного хаосу. Але для цього правопис мусить бути побудований на одностайному принципі, якого не можна спекулятивно видумати, а треба витягнути й систематично уложити з граматики української мови, т. зв. „із найдокладнішого знання мови, її звукової системи, формальної і словотворної будови, очевидно з умілим використанням історичного розвитку, з розвитку нової письменницької чи там літературної мови, напрямів і тенденцій її консолідації, з увагою на діялектологічний матеріял і т. д." (Д-р Степан Смаль-Стоцький: Правописна справа. ЛНВ., 1926, кн. 5, стор. 78). Правопис не може для тих самих проявів уживати ріжних форм, не може теж — як це бачимо в останньому академічному павописі — робити неоправданих з мовного боку винятків або „ухилів" під впливом або в користь „чужих, українській мові невідповідних правописних звичок". „Українська мова — як в одному місці слушно завважує проф. Смаль-Стоцький, — здобувши собі право державности і повну свободу розвитку, не може далі показуватися в світі в „латаній свитині". Вона мусить нарешті вбратися в своєрідну, гарну, на неї шиту і добре припасовану одежу". (ЛНВ., 1926, т. ХС, кн. 7-8, стор. 315).

Покищо ця одежа ще не цілком припасована, але „лат" на свитині стає чимраз менше, в кожному разі далеко менше, ніж в інших народів. Самопонижувати себе всетаки не потрібуємо: не ми тільки боремося за правопис; це роблять від віків ріжні високо-культурні народи, між іншими англійці, французи й німці, не кажучи вже про словянські народи, і в них ідуть спори, дискусії й наради, навіть далеко поволіше й пинявіше, через що всі вони майже лишилися при старому історично-етимольогічному правописі, що незвичайно утруднює добре опанування письма не тільки чужинцям, але й своїм. Для прикладу згадаю, що напр. німецький правопис круглo 100 мільонів німців змінявся вже кілька разів, навіть за нашої памяти, а досі мало відбіг ще від старих історичних форм, які своєю ріжноманітністю й неодностайністю стоять далеко поза нашим найбільше скомплікованим етимольогічним правописом. Не зважаючи на те, німецька культура все піднімається й нікому не приходить на гадку називати німецький нарід некультурним, хоч у німецькому правописі не тільки багато неконсеквенцій, свободи в писанню ріжних форм, але навіть нема всенімецької одностайности. У нас задля апострофу, „і" після шелестівок або інших впрост дрібних ріжниць між так званим галицьким і академічним правописом піднімається ціла буря, коли тимчасом у німців рівночасно в Німеччині й Австрії обовязували й обовязують два окремі правописи, коли поляки ще до сьогодня не погодилися на одностайний правопис і що кілька літ конферують, поправляють і т. д., коли вкінці москалі вживають аж трох правописів: старого історичного, зреформованого академічного й нового, зближеного до фонетики, т. зв. большевицького. У всіх тих народів, не кажучи вже про інших не бракує ані любови до народу, ані фахового знання, ані фізичної, матеріяльної змоги, чого недостає нам як недержавному народові, а всеж правописні реформи переводяться там дуже поволі і тільки ступнево, бо і фахівці й суспільність дорожать своїм минулим, своєю традицією й не можуть рішитися кинути її, хочби це й вийшло в користь малоосвічених (таких дуже вже мало) кол їхнього громадянства.

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що місячні збори цього товариства відбудуться в середу, 8. квітня, в год. 8-мій ввечір. Пригадуємо тим членам, що залягають з членськими вкладками, щоби цього місяця вирівнали. — С. Присяжний, секр.

ЧИСЛО НАСЕЛЕННЯ В АНГЛІЇ МАЛІЄ.

Свого часу було пророцтво, що населення Великої Британії впаде до одної десятої частини впродовж сотні літ. Це виглядає на можливість, як це видно із звіту Королівського економічного товариства. Стверджено, що вже тепер є мале число народин. Через те відбувається переміна в соціяльним угрупуванні. Коли це не зміниться, то Англія стане незабаром країною старих людей; дітей по школах буде обмаль, а дуже мало пар піде до шлюбу. Коли спертися на теперішних поміченнях, то можна прийти до таких висновків: за наступних 20 літ не буде ще великої зміни в числі населення, лише буде багато старих людей. За других 20 літ число шкільної молоді впаде до половини теперішнього. За 50 літ з теперішних 40 мільонів англійців останеться 25 мільонів, а за сто літ останеться лише 4 мільони.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

— 43 —

— Цікаво. Це мене дуже цікавить. Я колись також туди зайду.

— Підемо разом. Ви мені будете оповідати. Я люблю такі оповідання. То були такі особливі часи, що вже ніколи не повернуться й їх ніколи до того часу не було.

— Не бажав би, щоб вони вернулися.

— Ну, хто його знає. Я вас розумію. Але розкажіть і мені дещо. Розкажіть про того Розенкранца. Там оповідають такі жахи, і як це так сталося, що на ваш потяг напали якісь чорні маски? Це як в романі. Це продовження роману. Тато мені один раз сказав, що я начиталася романів.

Розказав. Коли кінчив, попросила мою руку. — Приємно мені тримати вашу руку. Чи не чуєте ріжниці між моєю долонею й тим крісом, чи скорострілом, що його та рука тримала?

— Ріжниця та, що там бій з життям, а тут боротьба за життя.

— Дехто каже не так.

— Знаю. Це каже той, хто не відчув того, що відчув я.

— Як то?

— Цього мені не хочеться казати. Просто, я вбачав безцільність такої війни, що ми її пережили. Все мусить мати певну ціль.

— Якщо ви не помиляєтеся, то кажете правду. Думаю, що помиляєтеся. Це говорить у вас той утомлений „ви", той, що поніс великі рани, той, що... взагалі... Ви кажете так, але друге покоління так не скаже. Принаймні думаю, що так не скаже. А тепер вже не хочете боротися?

— Дивлячися, за що.

— Ну, наприклад?

— Багато є справ, що за них варта боротися. Наприклад за свободу.

— В чому ви розумієте свободу?

— Признаюся, що це слово не зовсім для мене ясне, але приблизний зміст його ясний для кожного.

— Дми-три-ку! Дмитрику! — вона дивилася й мовчала. Дивилася впрост з коханням в очах. Нахилився до неї, її голівка трошки піднялася.

— Ще любий! Ще далекий. Ааах! — і вона відхилила голову. — Чекай, у мене в голові туман. Знаєш... щось таке неясне, щось сплутане. Скажи мені, Дмитрику? Але скажи щиро, отверто. Я так багато по цім передумала. Ах, ні. Це не те. От ніяк не можу знайти слів. І це завжди так. Це мое прокляття. От живу тут у тих горах, люблю їх, душа неспокійна. Тісно. Світ такий широкий, такий широкий, а мені тісно. Гори душать. Я думала, що станеться інакше. Сиджу бувало в лісі на пеньочку й уявляю собі, як скінчиться війна, як наше військо переможе ворогів, а наша влада заключить славний для нашої країни мир. Так, так. Це наївно, але я ось така наївна патріотка. Так, так... Тут нічого не зробиш. Я завжди мріяла, що війна скінчиться перемогою, що ми переможемо. А тоді... Боже мій, тоді стільки можливостей. Тоді й гори наші поширшалиб. Тоді ти пані, ти ось тендітна Кіті Йонаш. Ти ідеш собі свобідно по тої широкій країні, голосно говориш, сміло дивишся в віч. От, от! Це влада! Це панування. Цього хочеться мені. І тепер... Все рухнуло. Все пішло до біса. Ну й щож. Зявилися якісь українці. Хто знав колись про українців? Що це за народ? Де їх історія? Чиж це не смішно, що зненацька, з невідомого виступає якийсь народ, що його ніхто ніколи не знав і... Та ну, його к Богу.

Замовкла й думає. По хвилині раптом питає: — І ви також українець?

— Я, Кіті, також українець! — відповів я так само твердо, як і впав її запит.

— О це дивно, — сказала вона. В такім разі ми розійдемося. До побачення! — і відвернулася.

Мене це проняло. — „Кіті", шептали мої уста, але я встав. Вона хороша, мов лелія, приваблива, як ідеал. Тонка, кришталева, вона таїла в собі всі насолоди раю й усі муки пекла. „Кіті" — шептали мої уста. Хотілося кинутися до неї, обняти й скавуліти перед нею псом. Але голова її лежала відвернута й, мов не жива. Лишень ковдра на тому місці, де хоронила її груди, злегка хвилювалася.

— До побачення! — сказав твердо, обернувся й вийшов. Йонаша в хаті не було. Це доречі. Не хотілося говорити. До чорта все. Твердо й сердито поступав у темноту.

10.

Було прикро, але переміг. Дома довго ходив по хаті й міркував. В очах стояла кришталева мара, у грудях пожежа. Ах, ну його!...

Через кілька днів знов затягнув себе у військове середовище. Атмосфера почала охолоджуватися, Йонаш теж втихомирився й ясенські громадяни продовжували жувати жвачку своїх великих буднів.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ХТО ТО ПРИДУМАВ?

Республиканський краевий комітет каже, що думка про переселення громад, яку підносить професор Тоґвел, начальник бюра переселення у Вашинґтоні, походить з Москви й є комуністична. Думав він у цей спосіб одним каменем убити два воробці: проф. Тоґвела й комунізм.

Проф. Тоґвел у своїй відповіди каже, що думку переселення він узяв від молодого англійського іміґранта, Ебенезера Говарда, що працював в Шікаґо підчас великого вогню в 1871-шім році. Говард почав думати над тим, яке місто можна би поставити на місці погорілого Шікаґа, вернувся до Анґлії й остаточно в 1903-тім р., заложив там Лечворт, перше „городове місто'', котре нині є цвитучою громадою з 15,000 мешканців. Це вірний показує, що Тоґвела республиканці не вбили. А щодо комуністів, то цікаво знати, чи республиканський комітет побив комунізм своїм закидом, чи може розголошував комунізм, приписуючи йому думку, до якої він непричетний?

Добре то сказано: не кажи дурневі поклони бити, бо собі чоло розібє.

ПАТРІОТИЧНА ШКОЛА.

У нюйорській леґіслятурі внесено кілька так званих патріотичних законопроєктів.

Один з них приказує, що в кождій клясі публичних шкіл має бути постійно виставлений американський прапор. Інший проєкт забороняе урядові стейту давати допомогу школам, що вчать „переворотних наук". Ще інший проєкт приказує, щоби всі шкільні омнібуси були намальовані на червоно-біло-синьо (як відомо, кольорами американського прапора).

Кажуть проєктодавці, що тими способами поширять серед шкільної молоді американський патріотизм.

Проти цих проєктів уже виступили інші орґанізації, і то, як видно з їх арґументів, теж з патріотичних мотивів. Проти малювання омнібусів національними американськими кольорами вони кажуть, що це є зловживання цих кольорів. Проти здержання допомоги школам арґументують, що такий закон завів би серед суспільности сплетні, очернення, переслідування, які принесли би нечесть американському імени, а розголосили би радикалів, котрих закон нібито поборює. Щодо виставлення прапора в школах, то вказують на коштовність проєкту, що коштувало би виставити прапори в 26,000 шкільних кляс у місті Ню Йорку?

ЧИ МОЖНА НАБРАТИСЯ ПАТРІОТИЗМУ ВІД БАРВ.

Цікаво, що ніхто не спитав: чи стане дитина кращим американським патріотом від того, що буде їздити омнібусом, мальованим американськими „національними" красками?

Як так, то треба заборонити не тільки всякі інші прапори, але й треба заборонити малювати омнібуси на зелено, бо це розвиває ірляндський патріотизм, і заборонити ставити стовпи коло голярень, мальовані на біло-червоно, бо це розвиває польський патріотизм.

Справді, не треба казати дурневі поклонів бити.

НЕМА ЧИМ ГОРДИТИСЯ.

Конґресмен Гемилтон Фиш відкрив, що нема йому причини гордитися тим, що він ходив колись до Гарвардського університету.

До такого переконання прийшов він на республиканським зборам, коли він побачив ґрупу колишніх студентів цього університету під таблицею з написом: „Богу дякувати, що й президент Рузвелт походить з Гарвардського університету!"

Як відомо, конґресмен Гемилтон Фиш республиканець, що завзято виступає проти політики президента Рузвелта.

Що аґітація за якусь партію серед студентів на тій основі, що представник цеї партії ходив колись до їх школи, є політичним абсурдом, достойним хіба політичних анальфабетів, а не студентів високої школи, це можна признати як безсумнівну правду. Одначе цікаво було би знати, чи додумався конґресмен Фиш до цього ще передтим, заки студенти виставили таблицю за Рузвелта? Іншими словами, що сказав би конґресмен, якби так студенти вийшли проти нього з таблицею: „Ми за Фиша, бо він ходив до нашого Гарвардського уніферситету!"?

КАПІТАЛІЗМ, ЧИ КОМУНІЗМ?

У Ню Йорку відбувся при кінці січня в готелю Комодор „симпозіюм", що мав титул: „Католицька відповідь комунізмові".

Всі бесідники виходили з заложення, що католицизм є найкращим заборолом проти комунізму. Одначе, „спротив християнства проти комунізму ще не означає, що християнство підписується без застережень під капіталізм", — говорив один бесідник, визначний професор з Джорджтавнського університету.

До цього додав інший бесідник: „Я не вірю в те, щоб називати комуністів розбитими головами або гукати з кпинами на їх реформи в цілости. Якщо ми не переведемо деяких з тих реформ добровільно у рамках демократії й капіталістичної системи, то вони (комуністи) переведуть їх насильно".

Могло комусь здаватися, що це на збори католиків закрався комуніст або соціяліст. Та це не був ніякий комуніст, ні соціяліст, а католицький священик, редактор католицького журналу „Католицький Світ".

БАЧАТЬ СКАНДАЛ.

Свого часу американська преса розголосила широко маніфест, себто публичний заклик до громадянства, знищити так звані „сломз'', себто нужденні дільниці великих міст, та побудувати на їх місце здорові й просторі мешкання.

Маніфест називає „сломз" страшним проступком.

Людям, що не вміють відріжнити соціяльних рухів від соціялістичних, могли би сказати, що це певно якийсь комуністично - соціялістичний „фронт'' виступив з тим маніфестом.

Так, тут справді обєднаний фронт. Римо - католицьких священиків, протестантських проповідників і жидівських рабінів.

Коли про реформи говорять люди, яким реформ треба хіба до хріну, то чи не пора вже людям, що без реформ загибають, почати відріжняти комунізм від капіталізму і ревматизму?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

Толідо, О. Н. Білан через Обєднання на визвольну боротьбу $1.

Джерзі Сіті, Н. Дж. І. Козак через Обєднання на Рідну Школу $1.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Брістол, Конн. — Предсідник тов. ім. Івана Франка, від. 390 У. Н. Союзу, скликав загальні збори членів того відділу в справі допомоги потерпілим від повені. По відкритті зборів предс. Іваном Прухніцьким, вибрано окремий комітет для помочі потерпілим від повені, й до цього комітету ввійшли: Стефан Саламан, предс.; Теодор Піх, касіер; Іван Прухніцький, ст. як секр. Акцію допомоги розпочато таки зараз на зборах відділу, бо на заклик С. Саламана приявні зложили $30.30 та вислали ту жертву до Обєднання. Жертвували: по $2: А. Каламін, М. Каламін, І. Прухніцький мол.; по $1: Е. Каламін, З. Каламін, Ю. Каламін, С. Саламан, П. Саламан, К. Саламан, М. Савяк, Ю. Хоміцький, Т. Мацюлка, І. Прухніцький стар., А. Прухніцький, Р. Яцевич, І. Буґрин, С. Федорчук, Т. Гарасим, А. Губчак, І. Баран, І. Периш, Т. Піх, Г. Буґрин, М. Ґитрис, Т. Яцевюк; Т. Савяк, 75 ц., а П. Ґабріян, М. Бойко й А. Мільніцький по 50 ц.

Комітет: **С. Саламан, Т. Піх, І. Прухніцький.**

Тамс, В. Ва. — Іван Маґун прислав до Обєднання $2.

РОМ, Н. Й.

Для повенян.

В неділю, 29 березня, порушив о. В. Кошіль у церкві по Службі Божій справу негайної допомоги потерпілим від повені. Потім відбулися наради в церковній ґалі. Наради розпочав предсідник У. Н. Дому, гром. Олекса Ґадз. Приявні розуміли справу і не треба було витрачувати багато слів. Вибрано комітет збірки, до якого ввійшли: О. Яворський, Я. Змідовська, Т. Боднар, Ґураль, І. Лаврук, Кізлик.

Таки на ґалі зложили приявні $24. Дальші збірки будуть переведені по домах. Адреса секретаря комітету така: 306 S. Madison St., Rome, N. Y.

Як циган відгрожувався господареві.

Циган пішов у господарський ліс в р у б а т и дров жінці. Коли так рубав сокиркою бучка, голосно ввесь час говорив сам до себе:

„Нехай лише прийде цей боягуз господар, я йому відрубаю голову сокирою, ось-так!

Цю розмову підслухав господар iзза ґрубезного бука. Нараз вийшов голіруч iзза дерева, станув перед циганом і спитався його гостро:

— Що ти, цигане, робиш у мойому лісі? Коли зараз відси не заберешся, дам тобі поза вуха!

Циган дуже налякався, взяв сокирку та кинув нею до господаря!

— Коли це ваша сокирка, то заберіть собі її!

— Чи то правда, що ти залюбився за першим поглядом?

— То правда, одначе я тоді був без окулярів.

ХМАРИ НАД НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИМ ПОРОЗУМІННЯМ

В січні ц. р. минуло два роки від заключення польсько-німецького пакту ненападу. Річницю цю німецька преса обходила з певною „помпою". „**Берлінер Берзен Цайтунґ**" написала навіть, що пакт цей може бути взором у своїм роді, та що він творить засадничий факт миру й безпеки. Та розсудніший „**Берлінер Таґеблят**" не завагався відмітити, що „ще довга праця конечна, щоб ціль порозуміння з 1934 р. була сягнена".

Куди більше щира польська преса. „**Курер Варшавскі**" таки прямо пише, що „білянс порозуміння з німцями для поляків представляється цілком неґативно".

Без сумніву справа представляється так, як пишуть поляки. Зрештою, від цілих віків польсько-німецькі відносини були все злі, або навіть ворожі. Від смерти Пілсудського польська зовнішня політика підлягла певним змінам. Годі твердити про „щирість" у відносинах обидвох тих держав, однак тепер бодай не закривається серпанком тайни голу дійсність, як це було тому кілька місяців.

Найновіші випадки, що заіснували, пригадують всім, а в першу чергу полякам, що з Гітлером Польща ніколи не буде в спокою.

Перше, це протест польської національно меншини в Німеччині. Нам, українцям, здається прямо смішним, щоб тим полякам, які в числі міліона живуть в Німеччині, жилося аж так погано в Німеччині. Пишемо це тому, що знаємо, як поляки трактують українську, як вони кажуть, „меншину" і міжнародні зобовязання, що вони їх супроти неї перебрали. Та є фактом, що екзекутива „Союзу поляків в Німеччині" внесла скаргу на руки канцлера про „позбавлення поляків примітивних прав та застосування до них політики Бісмарка й Більова". Знаменна річ, що на цю скаргу, внесену ще в січні б. р., Гітлер нічого не відповів.

Та мабуть куди грізніше випав другий антипольський інцидент, викликаний промовою міністра Національної Економії Райху, д-ра Шахта, в Бейтон на Горішнім Шлеську. Говорячи до тисяч гутних робітників, д-р Шахт не завагався сказати, що втрата Шлеська на річ Польщі є найболючішою справою Німеччини тепер, і що причини виключно економічні вимагають, щоб цю болючу втрату направити якнайскорше.

Здається, що не треба маркатнішої і виразнішої перестороги для Польщі про реванж молодої Німеччини.

І то всеодно: дорогою дипльоматичних переговорів чи іншими методами. (Хочби такою, як Ренщина! — В. Д.). Розуміється, польський уряд устами свого представника в Берліні, Ліпського, запротестував на Вільгельмштрасе. На такий самий протест здобувся автономний шлеський сойм, бо, на його думку, заява д-ра Шахта противна версайському трактатові й пактові ненападу. Протест протестом, але хто справді думає поважно, що Німеччина буде виконувати свої зобовязування, якщо це йде про Горішній Шлеськ, Познанщину чи поморський коридор?

Саме справа цього останнього спричинила третій інцидент у польсько-німецькому політичному відношенні. Відомо, що точка 89 версайського договору управнює Німеччину вживати польських залізниць до комунікації між Райхом і Східніми Прусами. За це мала Німеччина платити полякам певні суми гроша. Паризька конвенція з 21 квітня 1921 р. передбачає як санкцію на незаплачення за перевіз — його заборону. Це те, що тепер сталося. Останнього грудня колишній великий прихильник порозуміння з німцями й начальний редактор офіціяльної „**Ґазети Польскої**" домагався у буджетовій комісії сойму катеґорично заплати від Німеччини всіх довгів, а коли гітлерівський уряд відмовив, польські власти здержали 50% поїздів як особових так і товарових. Не треба й говорити, яке було велике обурення в Німеччині. Це перший раз, що Німеччина була відтята від Східніх Прус. Вправді вона ще комунікується водною дорогою Штетін-Данціґ-Кеніґсберґ, а по части й повітряним шляхом, однак це був досить сильний удар в німецький торговельний транспорт.

Як бачимо, німецько-польські відносини переходять тяжкі часи. Трудно є заповідати якісь певні проґнози на майбутнє. Одно є цілком певно знане: Німеччина потребує тепер Польщі бодай на короткий час. І цілком ясно, полювання ген. Ґерінґа в Біловежській пущі криє неодну таємницю.

Що більше, хоч тяжко тепер бути пророком в міжнародній політиці, то всежтаки видно, що Польща не є певна за своє завтра. Це ми бачимо з промови мін. Бека в соймі відносно направи сусідських відносин з Чехословаччиною. В тому напрямі ведеться праця з Румунією й передбачається поїздку Бека по краях малої антанти в цілі направлення відносин, які погіршилися через німецько-польський пакт.

Розуміється, що польсько-німецькі відносини відбиваються великим відгуком і на французькій політиці. Совєтський пакт і приязнь з Москвою Польщі не на користь. Вона стоїть між німецьким молотом і большевицьким ковалом. **М-р В. Душник.**

ІЗ ЯПОНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ.*)

Каже мікадо.

Кожніський раз, як читаю
Старинні книги,
Думати мушу
Про стан країни,
Де я панную.

Таж часом бачимо камінь
В порога хати,
Що ввесь порили
Дощу каплини.
Чи діл нам трудних боятись?

О, як доба ця щаслива,
Коли ген в небо
З року на рік
Дими знімаються
Із сіл на збіччях гір!

В віку, коли всі віримо,
Що ми брати —
Чому на морях чотирох
Буря й буруни
Грізно знімаються всуміш?

Коли мої всі
На бойовища
Мусіли йти,
Ах, старці тільки
Тут берегтимуть піль серед гір.

Однак всі жертви
Народу мого
Приймуть прихильно
Наші боги всі
Грізні й великі.

Пісенька в поході.

Товаришу, чи не бачиш
Неб тих Азії
Хмарних завсіди?
Чи то вітер? Чи то град?
Чи то може сніг?
Наші тіла де поляжуть?
В Манджурії, чи в Кореї?
Чи на долах,
Ген, сибірських?...

Каже вояк.

О, ви тіла ворогів,
Кровцею облиті!
Лишенько, як подумати,
Що й у вас батько-мати!
О, ви тіла ворогів!

*) Поезії ці то т. зв. танка, на які що року цісарський двір у Токіо оголошує великий поетичний конкурс. Беруть у конкурсі участь усі, від селянина й вояка аж до самого мікада (цісаря) включно. Повищі вірші одержали нагороду на такому конкурсі. Автором першої поезії „Каже мікадо" був дійсно сам мікадо, цісар Муцу-Гіто (що володів від 1867 до 1912 року), якого посмертне імя (кождий мікадо по смерти дістає інше імя, ніж мав за життя) є Мейджі-Тенно.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

—o—

ТРОЙ, Н. Й.

Концерт Тараса Шевченка.

Заходом українських тройських орґанізацій відбувся концерт в честь нашого незабутнього кобзаря Тараса Шевченка. Хор вивязався зі своїх завдань гарно. Дібрані відповідні пісні відспівано добре. А мандолінова орхестра малих дітей своїм гранням і ніжним співом надала концертові ще більшої слави. Завдяки п. Лаврентієві Угринові цьогорічний концерт відбувся гарно. Він щирою працею зібрав біля себе тройську молодіж, заставив її до праці для слави Божої, слави нашого народу і власного добра тройської громади. Радіють тройські українці, що цьогорічний концерт відбувся так гарно. Тим більше радіють, що концерт відбувся у їх гарній домівці, якої будову що тільки докінчили минулого листопада.

Реферат на тему дня виголосив місцевий парох о. Андрій Іванишин. Порівнюючи Шевченка з аналоґічними духовними представниками інших народів, сказав, що хоч у поезіях Шевченка нема того фільософського погляду та романтичного алеґоризму як у поезіях англійського лірика Шелія, але є ніжне почуття, запальний темперамент, сміливість поступових ідей, вразливість на людську недолю і протест проти поневолення жінки. А те все споріднює Шевченка з великим ліриком Албійону. Шевченка і Шелія лучить яскравий ентузіязм до свободи людського духа, самоуправи і самовислову. Споріднює Шевченка з Шелієм бунтарський дух протесту проти насильств, тиранства, проти соціяльної і політичної неволі та дух змагання людськости до сонця правди. Огненна любов до рідного народу, біль над терпіннями, бажання повести український нарід за сяєвом народнього святого ідеалу, — немов за стовпом огненним, — у світ кращої будуччини споріднює Шевченка з такими поетами як Мур і Леопарді.

З нагоди концерту зложили більші жертви на народні цілі: братство св. о. Николая $10, Горожанський Клюб $10; Ксеня Бомба $5, о. А. Іванишин $5; Й. Крушельницький $1. З концерту й іншого $91. Разом $122.

Повище подану суму вислано через Обєднання, з призначенням на такі цілі: Політичним вязням $25, інвалідам $50, для родин засуджених у варшавськім процесі $25, на Рідну Школу $22.

Тройський громадянин.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

З допомогою українським родинам потерпілим від повені.

На поклик Обєднання скликано надзвичайні збори Центрального Комітету Українських Національних Орґанізацій міста Елизабет, які відбулися дня 31. березня в Укр. Нар. Домі.

На зборах були заступлені делеґатами такі орґанізації: Укр. Амер. Демокр. Клюб; тов. Запорозька Січ, від. 234 У. Н. Союза; тов. Заморська Січ, від. 3 У. Н. Союза; сестрицтво Любов, від. 37 У. Н. Союза; Дочки України, від. С.У.А. і 65. від. ОДВУ.

Засідання відкрив гром. Іван Клок, поясннвши обширно, з яких причин та в якій цили скликано надзвичайні наради і піддав думку, щоб вибрано колекторів, якіб занялися збіркою грошей.

По обширній і доволі живій дискусії запали між іншим такі ухвали: Подати до відома місцевому громадянству через українську й американську пресу, що від Центрального Комітету У. Н. О. буде переводитися грошева збірка на допомогу нещасливим жертвам повені. Повідомити місцевого укр. кат. священика о. Й. Чаплинського про допомогову акцію Центрального Комітету, щоб про це проголосив вірним у церкві та щоб зарядив збірку на повище згадану ціль. Візвати уряди місцевих українських орґанізацій та інституцій, щоб подбали про те, щоб їхні орґанізації зложили по змозі грошеві жертви зі своїх кас.

До збірки зголосились добровільно такі делеґати і делеґатки: Василь Ґреґа, Константин Пілат, Василь Тулевич, Іван Клок, пані Ковальчук, панни В. Безкоровайна і Марія Горін, пані А. Кінащук, Ґандович, М. Погранична, Олена Яцків. Вони підуть по українських домах у призначених їм районах і будуть збирати жертви від всіх тих, що себе признають українцями без ріжниці політичних чи релігійних переконань. Центральний Комітет У. Н. О. взиває всіх українців в Елизабет забути на хвилину орґанізаційні чи особисті ненависти та з почуттям людскости прилучитись до колективного несення помочі жертвам повеневої катастрофи.

За Центральний Комітет У. Н. О.:

Іван Клок, голова;
Марія Горін, рек. секр.

—o—

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Свято Тараса Шевченка.

Наша громада обходила 50-ліття смерти великого ґенія України, Тараса Шевченка, святочним концертом. Як на нашу малу громаду, то програма концерту була досить добірна. Свято розпочато відспіванням американського гимну парохіяльним хором під управою дяковчителя С. Цюпки. Вступне слово виголосив гром. В. Чучман, який говорив про те, що хоч життя нашого поета було надзвичайно важке та хоч йому приходилось зносити тяжкі терпіння та переслідування, то він видержав вірно на сторожі прав свого народу. З декляматіями виступали З. Бодак, М. Макаровський, З. Труфин, З. Михалюк, С. Медвідь, Е. Цюпка, М. Базар і П. Митулінський. Співав хор дитячий та хор мішаний і оба хори вивязались добре зі своїх точок. Скрипкове сольо відіграв Л. Чучман, а орхестра відіграла вязанку українських пісень.

Святочну промову виголосив перебуваючий тут гість ґен. Сікевич. Його повчаючої промови про життя Тараса Шевченка вислухали присутні з великою увагою. Підчас свята переведено збірку на Рідний Край. Зложили: В. Чучман $3; С. Цюпка, С. Комаринський, М. Мельничук, Г. Медвідь, Й. Юркевич, Ю. Гринцай, В. Михалюк, Н. Косован, І. Бабак, К. Гнип, Й. Базарніцький, В. Ференц, В. Папура й Г. Рапач по $1. Додавши до цеї суми дрібні датки, збірка принесла разом $30.75. Розходу було $26.05, отже осталося чистого приходу $4.70, які призначено на інвалідів. Підчас відчиту, який виголосив у нас гром. Е. Ляхович, зібрано $11.05, а по відтягненні розходу в сумі $3 остальну квоту $8.05 призначено на визвольну боротьбу. Разом переслано через Обєднання $12.75.

Громадянин.

Вірменські загадки.

— Що то є? Зачинається на „о" і стоїть під ліжком? — Одна пара папучів.

— Що то є? Зачинається на „т" і стоїть під ліжком? — Три пари пантофлів.

— Що то є? Зелене та стоїть на столі? — Зелена фляшка.

— Що то є? Виглядає як кінь, зпереду бачить таксамо як ззаду? — Сліпий кінь.

— Чим буде мурин, як зїсть свого батька? — Буде ситий.

— Чим буде мурин, як зїсть батька й маму? — круглим сиротою.

— Чим буде, як зїсть цілу родину? — Одиноким спадкоємцем.

— Де він знайде тоді спочування? — У словарі під буквою „С".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Найліпші лікарі.

Як Гуфенлянд, один із найліпших лікарів, умирав, сказав до кількох товаришів:

— Панове, як я умру, оставлю трьох дуже здібних лікарів.

— Кого? — спитали збентежені лікарі, а кожний з них думав, що вмираючий саме його має на думці.

— Ці три лікарі — сказав Гуфенлянд — то вода, руханка та дієта.

—o—

Не має щастя.

Аґент фабрики диктафонів входить саме, як директор цілує свою секретарку.

— А то раз! Усе мені не щаститься! Я саме мав надію продати тут диктафон, який вповні виконує роботу секретарки!

—o—

— Я цього року справлю моїй жінці на імянини велику несподіванку.

— Щож ти їй даси у дарунку?

— Нічогісінько!

— Таж це не буде ніяка несподіванка!

— Саме навпаки! Вона того не сподівається зовсім!

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (137)

З поважним задоволенням канаанітські жовніри оглянули побоєвище, де лежало багато вбитих бандитів. Один з їх вояків був поважно ранений, і Тарзан приказав своїм жовнірам зробити ноші з гілля дерев та віднести його до табору.

Потім Тарзан поспішився подивитись, що діється при виході з кратеру. З краю ліса він побачив, як коло виходу зібралася громадка бандитів, до яких тепер біг Назір, щоб дати чим скорше рапорт своєму начальникові...

...На вид Назіра очі Ґарета заблищали страшним огнем люти. Як тільки Назір підійшов на стільки, що Ґарето міг уже чути його голос, Ґарето закричав до нього: „А твої люди де?" Назір не мав сили відповісти, й кинувся на землю без голосу, дрожачи зі страху,

„Згинули"! — він простогнав. „Всі згинули". „Згинули?" — закричав Ґарето. „Як? Чому?" Назір відхлипнув три рази й відповів скоро, зі страхом: „Тарзан!" Гнів Ґарета вибухнув. „Тарзан!" — він закричав. „Тарзан за це заплатить! Своєю власною кровю заплатить!"